

2. Настанови молодшим командирам : інформаційно-довідникові матеріали з питань управління та організації внутрішньої служби курсантів закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання. С. М. Бортник, С. П. Гіренко, Н. В. Бобро, С. О. Ткаченко; [за заг. ред. Д. В. Швеця]; МВС України, ХНУВС. – Харків, 2019. – 138 с.

Одержано 22.02.2024

УДК 037.011.33(477)

Сергій Петрович ГІРЕНКО,

заступник декана з навчально-методичної роботи факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат педагогічних наук, доцент;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4871-5481>

ДО ПИТАННЯ ВЕКТОРІВ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Розглянуто деякі професійно-педагогічні аспекти національного та патріотичного виховання курсантів - працівників поліції на етапі професійного навчання в закладах вищої освіти МВС. Визначені окремі питання організації підготовки курсантів закладів вищої освіти Міністерства внутрішніх справ з урахуванням викликів сьогодення. Окреслені особливості та методи виховання та освіти поліцейських під час дії воєнного стану.

Ключові слова: *національно-патріотичне виховання, здобувач освіти освіта, розвиток особистості, поліція, спілкування.*

Професійний розвиток здобувачів вищої освіти, які обрали шлях служіння українському народові в системі Національної поліції України, невід’ємно пов’язаний з формуванням в них цілісного особистісного профілю фахівця, носія суспільних цінностей, здатного до соціально-професійного та духовного самовдосконалення, готового в надскладних сучасних умовах не тільки фахово виконувати службові обов’язки, а також демонструвати найвищі людські цінності, допомагати громадянам, які цього потребують.

Сьогодні, за умови дворічного перебування країни у воєнних реаліях, безпрецедентного за масштабами та наслідками відстоювання територіальної цілісності, надскладної реалізації права бути незалежною державою з можливістю самостійно обирати вектор розвитку, особливої значущості та важливості набуває питання не тільки якості освітнього процесу, але й пошуку та впровадження сучасних ефективних педагогічних принципів та методів виховання молоді, формування у майбутніх правоохоронців готовності відповідально та фахово дотримуватись норм законів, відстоювати законні права та інтереси громадян, бути щиро небайдужим до людських потреб, здійснювати волонтерську та соціальну підтримку тих, хто потребує допомоги, особливо у воєнні часи.

Завдяки спільним зусиллям Міністерства внутрішніх справ, керівників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання освітній процес підготовки правоохоронців продовжує реалізовуватись офлайн відповідно до освітньо-професійних програм набору, незважаючи на всі складнощі, вимушену зміну локацій низки вишів. Після подолання вступних випробувань курсанти з перших днів навчання в аудиторній та поза аудиторній навчальній діяльності системно отримують знання про нові фахові компетенції відповідно обраної спеціальності та опановують програму первинної підготовки 5162 - поліцейські.

Слід підкреслити також той факт, що освітні програми першокурсників також обов’язково включають складні адаптаційні трансформації нових правоохоронців до умов та специфіки професії, курсантського колективу, відповідальності та дисципліни.

лінарної практики, статутних відносин, обов'язків, режиму дня, звуженого особистісного простору (проживання разом в гуртожитку), «інформаційної завантаженості» (особливо для тих здобувачів, які останні роки перебували на дистанційній або змішаній формах загальної середньої освіти); переживання та усвідомлення цілої низки емоційних станів, вражень, почуттів, розвиток комплексу взаємопов'язаних рис (новоутворень) у структурі особистості стосовно мотиваційної складової (ставлення до власного вибору, перші позитивні/негативні оцінки подій, що відбуваються, їх відповідність власним очікуванням).

Відповідно до змісту та цілей Стратегії людського розвитку, затвердженої Указом Президента України від 2 червня 2021 року №225/2021, однією з головних стратегічних цілей держави сьогодні є «формування всебічно розвиненої людини, патріота України, сприяння духовному розвитку та створення можливостей для творчого самовираження і самореалізації у культурному та спортивному напрямі» [1,24].

Саме в наші часи триває унікальна підготовка покоління правоохоронців, які тільки починають свій професійний шлях та в майбутньому будуть надавати допомогу громадянам в поствоєнний період, обслуговувати громади, що постраждали під час воєнних дій, працювати на деокупованих територіях, населених пунктах, населення яких ще досить довгий час буде відчувати руйнівні наслідки ворожої агресії. Поліцейські в процесі виконання обов'язків та поза службою включені в комунікацію та спілкуються з різними категоріями громадян, серед яких - соціально вразливі верстви населення, громадяни, що постраждали від збройної агресії, втратили близьких під час війни, майно та роботу, вимушені переселенці, поранені цивільні або учасники бойових дій тощо. Саме тому, виховання комунікативної професійної культури працівників поліції, розвиток емоційного, перцептивного, інтерактивного та емпатійного компонентів спілкування вважається нами одним з пріоритетних напрямків професійної освіти поліцейських. На підтвердження цієї думки, як вважає О. Брисковська, «акцент у професійній підготовці поліцейських доцільно ставити на розвиток вмінь та навичок будувати конструктивні відносини з населенням та створювати імідж справжніх захисників прав, свобод та інтересів громадян [2, 68]

В «Пам'ятці працівника Національної поліції України» поняття професійного спілкування поліцейського визначено як «різновид спеціально організованої взаємодії людей (керівників і підлеглих; працівників, рівних за посадовим становищем; працівників і представників засобів масової інформації; працівників та громадян; працівників і правопорушників), змістом якого є пізнання, обмін інформацією та вплив учасників комунікативного процесу один на одного з метою вирішення правоохоронних завдань» [3, 21]. Очікуваними «результативними» маркерами сформованості достатнього рівня комунікації правоохоронця слід вважати: розвинений словниковий запас та навички його інтерактивного діалогового використання, привітність та демонстрація щирості, співчуття, емпатії, бажання допомогти, вміння усвідомлено контролювати вербальний та невербальний канали комунікації, володіння комунікативними техніками на різних етапах комунікації (адаптації до співрозмовника, розуміння його моделі спілкування, аналіз конфліктогенів у випадках складної взаємодії, класифікації емоційного стану, впливу, заспокоєння, утримання уваги, перемикання (повернення до мети) та ін.), розвинені рефлексивні навички, здатність контролювати власний стан, протистояти зовнішньому впливу та емоційним «трігерам», правова обізнаність та інформаційна компетентність та вміння використовувати «нормативно-правові» підсилювачі власної позиції (посилатися на правові документи, статті кодексів тощо), вміння підтримувати інформаційно-цільовий контекст діалогу - ставити основні та уточнюючі запитання, незалежність від соціальних стереотипів та упередженості, володіння техніками протидії маніпуляціям, втягуванню в конфлікт, розпізнавання ознак нещирості тощо, вміння інтонаційно та

аргументовано впливати на співрозмовника на шляху до мети службового спілкування, використовувати мотиватори комунікації, їх діапазон тощо.

Вважаємо, що в умовах триваючої адаптації професійної правоохоронної освіти до воєнних реалій сьогодення, триваючого впровадження в навчальний процес дисциплін, які спрямовані на здобуття курсантами знань, умінь та навичок щодо діяльності поліції по розслідуванню воєнних злочинів, процес розвиток соціально-комунікативної культури фахівця-поліцейського може бути набагато більш ефективним, якщо буде відбуватися в поєднанні з організованими заходами закладу вищої освіти щодо соціально-культурного та національно-патріотичного виховання молоді, прищеплення їм навичок взаємодії з різними категоріями громадян під час соціальних проєктів (участь у молодіжних ініціативах, допомога сім'ям захисників, участь у роботі юридичних клінік, консультування в Центрі психологічного здоров'я, відвідування поранених учасників бойових дій, активна профорієнтаційна та правопросвітницька діяльність у закладах загальної середньої освіти та ін.)

Чітко розуміючи зміст і завдання виховання та спрямовуючи всі зусилля на покращення результатів освітнього процесу, дотримання високих виховних показників, керівництвом та науково-педагогічним складом, курсовою ланкою структурних підрозділів Харківського національного університету внутрішніх справ вживаються цілеспрямовані організаційні заходи щодо формування у курсантів ЗВО найкращих соціальних та духовних особистісно-професійних рис. керівниками всіх рівнів – від факультетів та навчальних курсів до навчальних груп та відділень, систематично проводиться оцінка та об'єктивний, всебічний аналіз показників траєкторії розвитку навчальних підрозділів та результатів виховання кожного курсанта-поліцейського. Активна роль у національно-патріотичному та культурному вихованні здобувачів освіти відіграється громадськими формуваннями здобувачів освіти – курсантсько-студентським Парламентом, зборами самоврядування факультету та курсів, різними товариствами (дисципліни та порядку, навчально-науковим тощо), кураторами навчальних груп з числа висококваліфікованих педагогів [4].

На думку відомої української діячки та освітянки Софії Русової, «Національне виховання ... забезпечує кожній нації найширшу демократизацію освіти, коли її творчі сили не будуть покалічені, а, значить, дадуть нові оригінальні, самобутні скарби задля вселюдного поступу: воно через пошану до свого народу виховує в дітях пошану до інших народів» [5, 99].

Особливої значущості цей процес набуває в наші часи, коли країна, прийнявши на себе основний удар війни, страждаючи та захищаючись, одночасно рухається в мультинаціональний європейській простір.

Список бібліографічних посилань

1. Стратегія людського розвитку URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2252021-39073> (дата звернення: 29.02.2024).

2. Брисковська О. М. Роль психолого-педагогічного виховання курсантів у вдосконаленні професійної майстерності / Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Тези доп. Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 березня 2020 р.). С.68. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/27_03_2020/pdf/19.pdf (дата звернення: 29.02.2024).

3. Пам'ятка працівника Національної поліції України: Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / [уклад.: Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 52 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/640746c3-e0d2-49c9-a45b-929c2cc1fbef/content> (дата звернення: 14.02.2024).

4. Бобро Н. В. Роль куратора в організації виховної роботи у закладі вищої освіти. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Тези доп. Всеукраїнської наук. –практ. конф. (м. Харків, 27 березня 2020 р.).– С. 63-66.

5. Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник Київ : Академвидав, 2007. С.99.

Одержано 22.02.2024

УДК 160.1:221.3

Ірина Сергіївна ДРУЖКОВА,

доцент кафедри теорії та історії держави і права

Одеського державного університету внутрішніх справ,

кандидат історичних наук, доцент;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7934-5057>

ДАОСЬКА ЛОГІКА ТА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ

Впровадження методів даоської логіки в систему професійної підготовки кадрів у МВС України може сприяти формуванню спеціалістів, які не лише ефективно впораються з правопорушеннями та забезпечать громадську безпеку, але й збагатять своє розуміння моральних, етичних та соціокультурних аспектів своєї роботи.

Ключові слова: логіка, даосизм, освіта МВС, категорії, Дао, Де.

Даосизм – китайська філософська та релігійна традиція, яка виникла в VI-V століттях до н.е. та історично пов'язана з іменем Лао Цзи (老子) та «Дао Де Цзин» («Книга Дао і Де»). У контексті даосизму не існує жодного формального логічного вчення, подібного до західної логіки. Однак деякі концепції та ідеї даосизму можна розглядати з точки зору логічного мислення.

У логіці існує інтерес до аналізу парадоксів та протиріччя, але в західній традиції це розглядається як виклик для розуміння принципів раціонального мислення. У західній логіці часто використовується принцип «чорне-біле», «правильне-неправильне», тоді як даосизм може спонукати до відмови від жорстких протиставлень на користь усвідомлення нюансів та гнучкості. Основними категоріями даосизму є Дао, Де, Інь і Янь тощо [2].

Категорія Дао (道) – центральна концепція, що означає «шлях» або «принцип». Дао є невимовним, воно є джерелом та основою всього, що існує. Важливо слідувати природньому ходу речей і діяти в згоді з Дао. Категорія Де (德) – «чесноти», «влада», «добродіє», «моральна сила», категорія виникає з узгодженості з Дао і виявляється у природній гармонії та моральних діях. Категорія Вувей (無為) – буквально перекладається як «бездіяльність». Це важливий аспект даосизму, який вказує на те, що часто краще досягти гармонії та успіху через беззастережну відмову від зайвого втручання чи діяльності. Категорія Інь і Янь (陰陽) становить собою дуалізм та взаємодію протилежностей, Інь вказує на темний, жіночий, пасивний аспект, а Янь – на світлий, чоловічий, активний аспект. Гармонія в даосизмі досягалася збереженням балансу між ними. Категорія Даоці (道德) вказує на моральну діяльність або добродіє, що виникає при слідуванні шляху Дао. Даоці допомагає розкрити правильний спосіб життя та морально-етичні норми. Категорія Техніка мовчазності (无言之教). Це засоби безпосереднього переходу з думки до дії, коли вираження через слова часто вважається недостатнім або навіть таким, що заважає [6].